

El sexe de la crisi

En plena campanya preelectoral, la setmana passada Barack Obama va sorprendre amb unes declaracions en què defensava els matrimonis de gais i de lesbianes. No és casualitat que el president dels Estats Units situï el debat polític en l'àmbit dels drets civils. La lluita contra la discriminació racial va ser l'eix de la seva anterior campanya, la lluita contra la discriminació dels homosexuals pot emergir com un dels eixos de la campanya d'enguany. Més enllà d'aquesta qüestió, cal pensar que tampoc és casualitat que aquestes declaracions es formulin just una setmana abans del Dia Mundial de la Lluita contra l'Homofòbia, que se celebrarà el 17 de maig. La data vol recordar el 17 de maig del 1990, el dia en què l'Assemblea General de l'Organització Mundial de la Salut va suprimir l'homosexualitat de la llista de malalties mentals. Malgrat aquest pas endavant que suposa la fi de l'homofòbia mèdica, la discriminació que pateixen les persones homosexuals és un tema no resolt dins l'agenda mundial de drets civils. Només cal recordar que en vuitanta països del món l'homosexualitat es persegueix com un delictes i que en els casos més extrems, com l'Aràbia Saudita, es pot arribar a castigar amb la mort. Però aquesta agenda de drets civils s'ha vist inevitablement frenada per la crisi. Actualment les prioritats polítiques no van més enllà de l'àmbit estrictament econòmic: intervencions, retallades, nacionalitzacions, etc. Malgrat aquesta tendència política, cal recordar que la crisi no és aliena al sexe.

D'una banda, en un context de crisi global del model productiu, n'hi ha que, com Barack Obama, entenen la defensa de l'homosexualitat com una via per marcar perfil ideològic des de posicionaments progressistes. En aquest cas, s'argumenta que l'orientació sexual o la identitat de gènere no poden ser motiu de discriminació per tenir accés als recursos (feina, habitatge, educació...) ni als drets de ciutadania (matrimoni, maternitat, paternitat...).

Contràriament, n'hi ha que, com el bisbe d'Alcalá, aprofiten un context de crisi material per restaurar l'ordre moral desenterrant debats obsolets fa més de vint anys. I ell ho fa defensant que "els casos de persones que se senten atretes per altres persones del mateix sexe es poden resoldre positivament amb una teràpia apropiada, especialment si la pràctica d'actes homosexuals no s'ha arrelat". Aquestes declaracions situen l'homosexualitat en el terreny de la patologia en termes mèdics i en el terreny de l'anomalia en termes socials. Són un clar exemple del que sociològicament es coneix com un mecanisme per exercir la dominació a través de l'opressió. Es nega l'existència del grup oprimat, les persones homosexuals, per tal d'imposar el benefici propi, el manteniment del matrimoni heterosexual com a sagrat.

D'altra banda, al costat de l'orientació sexual, les conseqüències quotidianes de la crisi econòmica també tenen rostre de gènere en la mesu-

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

ra que persisteix la divisió sexual del treball. Els homes i les dones no treballen del mateix ni el mateix. El 23% de l'ocupació femenina de l'estat espanyol està dins de l'oferta pública d'educació, salut i serveis socials. És obvi que les retallades en aquests àmbits tenen unes conseqüències laborals pitjors per a les dones en comparació als homes. A més, les dones són les principals responsables del treball domèstic i de cura, i, per tant, les principals usuàries d'aquests serveis. En la pràctica, això implica que si es retalla en salut i s'escurcen els postoperatoris hospitalaris, les famílies han d'assumir la cura dels malalts que s'envien a casa sense estar del tot recuperats. Atès que de famí-

lia reial només n'hi ha una, la majoria de les vegades aquesta responsabilitat recau sobre una dona. Quan s'apuja el preu de les escoles bressol públiques, es dificulta que hi accedeixin les famílies menys benestants. En molts casos, la solució davant d'aquesta dificultat és allargar la reincorporació al mercat de treball de la mare. Quan es retarda i redueix dràsticament la dotació de beques menjador i se suprimeix la sisena hora dels centres educatius públics, es resta disponibilitat a moltes famílies perquè la persona que es fa responsable de recollir els nens a les 12 h, donar-los el dinar i portar-los altre cop a les 15 h a l'escola pugui buscar feina o treballar. Quan es paralitza el desplegament de l'anomenada llei de la dependència, augmenta la responsabilitat de cura de les persones dependents, que moltes famílies afronten en solitud i moltes dones comparteixen a l'ombra. Al costat dels déficits en salut, educació i atenció a la dependència que comporten les retallades de l'estat del benestar, les dones treballadores i/o usuàries d'aquests serveis també en pateixen les conseqüències.

El cost social de la crisi econòmica no és neutre ni a l'orientació sexual ni al gènere. Però la crisi econòmica dibuixa un escenari amb un doble atractiu: d'una banda, avançar en el reconeixement de drets civils no té cap cost econòmic. D'altra banda, l'elevada taxa d'atur masculí hauria de convidar molts homes a fer-se més responsables de les feines domèstiques i de cura.

SUSANA SUBIRANA / LASLOLASPLANET